

Ostruket är bäst

Tidningen Arbetet 1991

När jag för åtta år sedan arbetade på en plastfabrik i Jugoslavien bodde jag hos en familj där båda heltidsarbetande. Efter jobbet gick Tonci till andra plikter och Marija för att ta hand om hushållet.

På sena eftermiddagen, i väntan på Tonci och kvällsmaten, läste barnen läxorna och morfar tidningen medan Marija skötte hemmet. Ibland stal hon sig en kaffepaus, och när hon knagglig tyska berättade för mig om sin vardag lät det som pockande frågor. Min närvaro lockade, till Toncis oro, fram feministiska funderingar hos henne och på sitt timida sätt krävde hon mina åsikter.

– När jag kommer från fabriken arbetar jag resten av dagen med hemmet, säger Marija en dag. Jag stiger upp före honom och lägger mig senare. Jag hinner aldrig göra något för mig själv, som att sy eller hälsa på andra. Det finns varken bitterhet eller ilska hos henne, bara konstaterande, och hon tillägger snabbt:

– Han arbetar också mycket. Med trädgården till exempel.

Efter en lång tystnad, säger hon:

– Jag skulle också vilja arbeta utomhus.

Hon tycks önska sig en omöjlighet, men för mig är det enkelt; vill hon arbeta utomhus, så ska hon också göra det.

En dag visar hon förtvivlat på högen med ostruken tvätt - hur ska hon hinna! Jag erbjuder min hjälp, denna gång tar hon emot, och jag baxnar när hon ger mig det som ”måste” strykas: linnen, kalsonger, handdukar... Varför stryka detta, utropar jag, det är väl ändå onödigt? Maria ser förvirrad ut, säger att Tonci vill ha det så.

– Då kan han ju stryka sina kalsonger själv!

– Men vad ska grannarna säga?

– Det ser väl inte dom.

– Men... det blir inte snyggt i Skåne om det inte är struket.

– Det blir det visst, säger jag och viker prydliga, släta högar av handdukar, linnen och kalsonger. Så vaknar hon ur sin förlamning och under en strid ström av upprörd serbokroatiska sliter hon åt sig tvätten. Jag förstår att hon inte vill ha mer hjälp och jag blir rädd för min ogifta, barnlösa kaxighet - vad har jag att lära andra? Jag skäms så att jag nästan rodnar, och går in på mitt rum.

Lite senare knackar Marija på dörren, vinkar åt mig att komma. Med en förtjust gest visar hon att högen är borta. Allt är på plats i skåpet, ostruket.

Själv växte jag upp med en mor som revolterade mot manglade lakan, till mina övernattande vänninors stora förvåning. Men redan då redde jag mig, och kunde förklara att det fanns annat än manglade lakan att fylla livet med.

Nu har jag en man i huset som lagar bilen med ena handen, kittar fönster med andra och bygger en vägg där emellan. Jag gör inget med vänster hand, knappt med höger, men när jag var ensam tog jag mig över hindren av teknisk okunskap och med verktyg skapade för stora manshänder fick jag slutligen till det.

Det är inte bara en fråga om att bryta gamla könsrollsmönster utan också om den kreativa, lustfyllda utmaningen att lista ut vilken mutter som hör till vilken skruv. Men det kräver ett uppbådande av energi att pröva nytt och i vardagen är det inte bara lättast att göra det man redan kan, utan oftast också smidigast.

Så vad gör jag nu när det finns en människa i huset som kan allt det tekniskt svåra? Jo: diskar å städar å tvättar, och så diskar jag igen. Det är något jag kan, gudarna vet var jag har lärt mig det. När jag klagat över att göra osynligt arbete inomhus får jag tillbaka mina egna ord, de som jag i ungdomlig aningslöshet serverade Marija - vill du arbeta ute, gör det!

Min enkla önskan är nu endast den, att en enda gång få höra någon utropa:

– Åh, så väldiskat porslin!